

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
“УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ”
ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Негер Оксана, Юрса Людмила

СИНТАКСИС ПРОСТОГО РЕЧЕННЯ

*Навчально-методичний посібник для студентів 3 курсу філологічного
факультету*

Ужгород - 2023

Негер Оксана, Юрса Людмила. Синтаксис простого речення. Методичний посібник для студентів 3 курсу філологічного факультету. Ужгород, 2023. 48 с.

Методичний посібник призначений для студентів 3 курсу філологічного факультету (галузь знань 01 «Освіта / Педагогіка», спеціальність 014 «Середня освіта», освітня програма «Українська мова і література. Англійська мова і література»), які вивчають навчальну дисципліну «Сучасна українська мова» відповідно до навчального плану. У пропонованому посібнику подано методичні рекомендації, необхідні для успішного засвоєння лекційного курсу і підготовки до практичних занять, представлено завдання для самостійної та індивідуальної роботи, питання для підсумкового контролю.

Рецензенти:

Вегеш А. І., кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови Ужгородського національного університету.

Лавер О. В., кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови Ужгородського національного університету.

Відповідальний за випуск:

Венжинович Н. Ф., доктор філологічних наук, професор

Рекомендовано до друку Вченою радою філологічного факультету ДВНЗ «Ужгородський національний університет». Протокол №11 від 24 червня 2022 р.

© Негер О. Б., Юрса Л. В., 2023

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.....	7
ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.....	8
ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ.....	15
РЕЧЕННЯ ДЛЯ АНАЛІЗУ.....	30
ПИТАННЯ ДО ІСПИТУ.....	38
СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	40

ВСТУП

Навчально-методичний посібник укладено відповідно до програми дисципліни «Сучасна українська мова. Синтаксис простого речення». Метою вивчення навчальної дисципліни «Сучасна українська мова» є поглибити знання студентів із сучасної української літературної мови, сформувати в них погляд на мову як на системно-структурне явище, допомогти їм ґрунтовно оволодіти мовними категоріями; спрямувати студентів на розвиток лінгвістичного мислення; поглиблене засвоєння мовних законів і явищ, мовознавчої термінології; на вивчення синтаксису й пунктуації простого та простого ускладненого речення сучасної української мови.

Завдання курсу:

- допомогти студентам практично оволодіти нормами писемного та усного літературного мовлення;
- поглибити знання студентів із сучасної української літературної мови, сформувати в них погляд на мову як на системно-структурне явище, допомогти їм ґрунтовно оволодіти мовними категоріями;
- спрямувати студентів на розвиток лінгвістичного мислення;
- поглиблене засвоєння мовних законів і явищ, мовознавчої термінології;
- вивчення синтаксису й пунктуації простого та простого ускладненого речення сучасної української мови.

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

- здатність вирішувати складні спеціалізовані практичні завдання в галузі середньої освіти, що передбачає застосування концептуальних методів освітніх наук, предметних знань, психології, теорії та методики навчання й

характеризується комплексністю та невизначеністю умов організації освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти, фахової передвищої освіти (ІК);

- здатність реалізувати свої права й обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні (ЗК 1);

- здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності й досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної галузі, її місця в загальній системі знань про природу і суспільство та в розвитку суспільства, техніки і технологій, вести здоровий спосіб життя (ЗК 2);

- здатність учитися й оволодівати сучасними знаннями (ЗК 3);

- здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово (ЗК 5);

- здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях (ЗК 7);

- здатність до формування в здобувачів освіти ключових і предметних компетентностей та здійснення міжпредметних зв'язків (ФК 1);

- здатність використовувати досягнення сучасної науки в галузі теорії та історії української мови і літератури, англійської мови і зарубіжної літератури, у практиці навчання української мови і літератури, англійської мови і зарубіжної літератури в закладах загальної середньої освіти, фахової передвищої освіти (ПК 1);

- здатність адекватно використовувати мовні ресурси, демонструвати сформовану мовну й мовленнєву компетенції в процесі фахової та міжособистісної комунікації, володіти різними засобами мовної поведінки в різних комунікативних контекстах (ПК 2);
- здатність використовувати когнітивно-дискурсивні вміння, спрямовані на сприйняття й породження зв'язних монологічних і діалогічних текстів в усній і письмовій формах, володіти методикою розвитку зв'язного мовлення учнів у процесі говоріння й підготовки творчих робіт (ПК 3);
- здатність використовувати сучасні наукові методи філологічних досліджень, добирати, аналізувати, систематизувати й синтезувати фактичний лінгвістичний, літературний матеріал; узагальнювати підсумки виконаного дослідження та формулювати його новизну; оформляти згідно із сучасними вимогами та презентувати результати наукового дослідження в усній чи письмовій формі, послуговуючись відповідним термінологічним апаратом (ПК 8).

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 3,5	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин: 105	3-й	3-й
Кількість модулів: 2	Семестр:	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 самостійної роботи студента – 2	6-й	6-й
	Лекції:	
	22 год	8 год
	Практичні (семінарські)	
	18 год	6 год
Вид підсумкового контролю: іспит	Лабораторні:	
Форма підсумкового контролю: усна	Самостійна робота:	
	65 год	91 год

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Зміст навчальної дисципліни

Модуль 1

Тема 1. Предмет і об'єкт синтаксису. Синтаксичні одиниці. Предмет синтаксису. Типи синтаксичних одиниць, елементарні і неелементарні синтаксичні одиниці-конструкції. Синтаксичні зв'язки у словосполученні і реченні. Типи і форми синтаксичних зв'язків. Семантико-синтаксичні відношення. Зв'язок синтаксису з лексикою і морфологією.

Тема 2. Словосполучення як синтаксична одиниця. Словосполучення як некомунікативна синтаксична одиниця. Особливості структури словосполучень. Типи словосполучень. Граматичні зв'язки між компонентами словосполучень. Способи підрядного зв'язку, синтаксичні відношення.

Тема 3. Речення як основна синтаксична одиниця. Поняття про речення. Речення та судження. Аспекти вивчення речення. Парадигма речення. Формально-синтаксична типологія простого речення.

Тема 4. Поняття про двоскладне речення. Головні члени речення. Поняття про двоскладне речення, вираження предикативності в ньому. Характер синтаксичного зв'язку між підметом і присудком у двоскладному реченні. Підмет, засоби його вираження. Присудок. Структурно-семантичні характеристики присудка, засоби його вираження. Характер зв'язку між підметом і присудком у реченні.

Тема 5. Другорядні члени речення. Група підмета. Група присудка. Сучасні підходи до класифікації другорядних членів. Додаток прямий і непрямий, засоби вираження. Означення узгоджене та неузгоджене. Прикладка як різновид означення. Обставини. Семантико-синтаксичні

різновиди обставин та їх роль в організації двоскладного речення.

Модуль 2

Тема 6. Односкладні речення та їх різновиди. Проблема односкладного речення у сучасному мовознавстві. Особливості семантичної структури односкладних речень. Особливості означено-особових, неозначено-особових і узагальнено-особових односкладних речень, їх кваліфікація в сучасній граматиці. Безособові односкладні речення, способи вираження головного члена в них. Проблеми визначення інфінітивних односкладних речень, принципи їх класифікації у різних граматичних працях. Номінативні односкладні речення, їх класифікації.

Тема 7. Просте ускладнене речення. Речення з однорідними членами. Прості ускладнені речення, їх особливості. Речення з однорідними членами. Речення із сурядними рядами. Засоби вираження однорідності. Речення з однорідними другорядними членами (додатки, обставини). Речення з однорідними і неоднорідними означеннями та прикладками. Проблемні питання про однорідні присудки.

Тема 8. Речення з відокремленими членами. Умови відокремлення другорядних членів речення. Відокремлений додаток. Відокремлена обставина. Відокремлене означення. Відокремлена прикладка.

Тема 9. Речення з вставними і вставленими конструкціями. Звертання. Звертання. Вставні і вставлені слова (словосполучення, речення). Речення зі вставними і вставленими компонентами. Речення зі звертаннями.

Засоби діагностики результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є: іспит, модульна контрольна, усне опитування на практичних заняттях, виконання тестових завдань на сайті електронного навчання; опрацювання першоджерел (наукових праць видатних мовознавців); виконання індивідуальних завдань (підготовка презентацій / рефератів) тощо.

Методи за типом пізнавальної діяльності: пояснювально-ілюстративний, проблемного викладу, частково-пошуковий (евристичний), дослідницький методи, самостійна робота пошукового характеру; за дидактичними завданнями: словесні – лекція, евристична бесіда, навчальна дискусія; наочні – ілюстрація, демонстрація; практичні – робота з текстом, презентації / реферати.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми поточного контролю: аналіз речень, створення презентацій, усне опитування

Форма модульного контролю: письмова (тестування, оцінювання відповідей на теоретичні питання, виконання практичних завдань).

Форма підсумкового семестрового контролю: іспит (усне опитування, аналіз речень).

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Поточне оцінювання та самостійна робота					Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	50	100
10	10	5	15	10		

Поточне оцінювання та самостійна робота					Модульна контрольна робота	Сума
T6	T7	T8	T9	T10	50	100
10	15	15	5	5		

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1		Модуль 2	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Практичні заняття	5	25	5	25
Аналіз речень	1	15	1	15
Презентація	1	5	1	5

Модульна контрольна робота	1	50	1	50
Разом		100		100

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю

Шкала ECTS	Диференційована шкала	Недиференційована шкала	Мінімальний бал – максимальний бал
A	Відмінно	Зараховано	90-100
B	Добре		82-89
C	Добре		74-81
D	Задовільно		64-73
E	Задовільно		60-63
Fx	Незадовільно	Незараховано	35-59
F	Незадовільно		0-34

За результатами модульного контролю визначається підсумкова рейтингова оцінка. Оцінка за іспит визначається залежно від рейтингового балу. Загальна кількість балів, яку може здобути студент, – 100 балів. Вони досягаються шляхом сумування результатів оцінок за всі види робіт. Здобуті бали переводяться також в оцінку за чотирибальною національною шкалою.

Оцінка *відмінно (A)* виставляється, коли студент дає абсолютно правильні відповіді на теоретичні питання з викладенням оригінальних висновків, отриманих на основі програмного, додаткового матеріалу та нормативних документів. При виконанні практичного завдання студент застосовує системні знання навчального матеріалу, передбачені навчальною програмою.

Оцінка *добре (B)* виставляється студенту, який повністю розкрив теоретичні питання на основі програмного та додаткового матеріалу. При виконанні практичних завдань студент застосовує узагальнені знання навчального матеріалу, передбачені навчальною програмою.

Оцінка *добре (C)* виставляється студенту, який повністю розкрив теоретичні питання, а програмний матеріал викладено у відповідності до вимог. Практичні завдання виконані в цілому правильно, але мають місце окремі неточності.

Оцінка *задовільно (D)* виставляється, коли студент розкрив теоретичні питання, проте при викладенні програмного матеріалу допущені окремі помилки. При виконанні практичних завдань студент припускається помилок, за рахунок недостатнього розуміння програмного матеріалу.

Оцінка *задовільно (E)* виставляється, коли студент неповністю розкрив теоретичні питання, відповідь містить суттєві помилки. При виконанні практичних завдань студент припускається значних помилок, а виконання завдань викликає значні труднощі у студента.

Оцінка *незадовільно (FX)* виставляється студенту, який не розкрив теоретичні питання і не може виконати практичні завдання. Як правило

такий студент виявляє здатність до викладення думки лише на елементарному рівні.

Оцінка *незадовільно (F)* виставляється студенту, який не виконав навчальну програму або якийсь елемент її складової, має фрагментарні знання, які не дозволяють розкрити теоретичні питання і виконати практичні завдання. Такий студент не може викласти свою думку навіть на елементарному рівні.

За результатами контролю знань студентів, дозволяється виставлення екзаменаційної оцінки (без підсумкового іспиту) – «відмінно», «добре», та «задовільно». Студент має право підвищити оцінку, складаючи іспит.

ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ

Заняття 1

Предмет і об'єкт синтаксису. Синтаксичні одиниці.

План:

1. Предмет синтаксису.
2. Типи синтаксичних одиниць, елементарні і неелементарні синтаксичні одиниці-конструкції.
3. Синтаксичні зв'язки у словосполученні і реченні.
4. Типи і форми синтаксичних зв'язків.
5. Семантико-синтаксичні відношення.
6. Зв'язок синтаксису з лексикою і морфологією.
7. Ознайомлення з синтаксичними поняттями в початковій школі.

Практичні завдання:

1. Підготуйте повідомлення на теми «Ознаки словосполучення в порівнянні зі словом і реченням»; «Особливості апозитивних та комплективних відношень».
2. Укладіть порівняльну таблицю типів і форм синтаксичних зв'язків

Опрацюйте літературу:

1. Вихованець Р. І. Граматика української мови: Синтаксис. К., 1993.

2. Волох О. Т., Чемерисов М. Т., Чернов Є. І. Сучасна українська літературна мова: Морфологія. Синтаксис. К., 1989.
3. Дудик П. С., Прокопчук Л. В. Синтаксис української мови. К., 2010.
4. Загнітко А. Теорія сучасного синтаксису. Донецьк, 2007.
5. Кучеренко І. К. Предмет і об'єкт синтаксису. Українське мовознавство. К., 1973. № 1. С. 28–34.
6. Сучасна українська мова: Синтаксис / За ред. О. Пономарева. К., 1994.
7. Шульжук К. Ф. Синтаксис української мови. К., 2004.

Заняття 2

Словосполучення як синтаксична одиниця

План:

1. Словосполучення як некомунікативна синтаксична одиниця.
2. Особливості структури словосполучень.
3. Типи словосполучень.
4. Способи підрядного зв'язку.
5. Синтаксичні відношення у словосполученнях.

Практичні завдання:

Виконайте вправи 1-6, ст. 25 (Українська мова, 8 кл., Авраменко О.)

Опрацюйте літературу:

1. Авраменко О. Українська мова: підручник для 8 класу закл. заг. сер. осв. К., 2021.
2. Балко М. Еволюція поглядів на статус і структуру цілісних словосполучень сучасної української мови. Лінгвістичні студії: Зб. наук. праць. Вип. 10. Донецьк: ДонНУ, 2002. С. 32–37.
3. Вихованець І. Р. Синтаксичні зв'язки і семантико-синтаксичні відношення. Синтаксис словосполучення і простого речення (синтаксичні категорії і зв'язки). К., 1975. С. 29–46.
4. Вінтонів М. О. До питання про керування як тип підрядного прислівного зв'язку. Вісник Донецького інституту соціальної освіти. Серія філологія. Журналістика. Т. 1. Випуск 1. Донецьк, 2006. С. 23–29.
5. Давидова Л. П. Із спостереження над структурою і функціями субстантивних словосполучень. Українська мова і література в школі. 1971. № 11. С. 20–24.
6. Дудик П. С. Словосполучення в українській літературній мові. К., 1998.
7. Дудик П. С. Сурядні словосполучення: основні питання теорії. Проблеми граматики і лексикології української мови: Зб. наук. праць. К., 1998. С. 3–9.
8. Павлович М. В. Безприйменникове керування. Українська мова і література в школі. 1963. №8. С. 82–83.
9. Понасенко І. С. Ознаки сильного іменникового керування. Українське мовознавство. К., 1985. № 3. С. 79–83.
10. Терлак З. М. Ад'єктивні словосполучення в аспекті норми. Матеріали міжнародної славістичної конференції пам'яті Костянтина Трофимовича. Львів, 1998. С. 247–250.

11. Федик О. Субстантивні словосполучення з родовим кількості. Українська мова і література в школі. 1979. №9. С. 31–35

Заняття 3

Речення як основна синтаксична одиниця

План:

1. Поняття про речення.
2. Речення та судження.
3. Аспекти вивчення речення.
4. Парадигма речення.
5. Формально-синтаксична типологія простого речення.

Практичні завдання:

1. Укладіть порівняльну таблицю визначальних рис речення і словосполучення.
2. Виконайте вправи 1-6, ст. 30 (Українська мова, 8 кл., Авраменко О.).

Опрацюйте літературу:

1. Авраменко О. Українська мова: підручник для 8 класу закл. заг. сер. осв. К., 2021.
2. Арват Н. М. Про компонентний аналіз семантичної структури простого речення. Мовознавство. 1976. № 4. С. 38–45

3. Дудик П. С. Про речення як синтаксичну одиницю. Наукові 17 записки Вінницького державного педагогічного університету ім. М. Коцюбинського. Серія “Філологія”. 1999. № 1. С. 78–80.
4. Єрмоленко С. Я. Категорія предикативності. Синтаксис словосполучення і простого речення. К., 1975. С. 5–11.
5. Загнітко А. П. Прагматичний аспект речення і прагматичний рівень висловлення. Актуальні проблеми сучасної філології. Мовознавчі студії: Зб. наук. пр. Рівненського держ. гуманітарного ун-ту. Вип. 13. Рівне, 2005. С. 3–7.
6. Іваницька Н. Л. Синтаксична структура двоскладного речення. Українська мова і література в школі. 1986. №1. С. 36–41.
7. Каранська М. У. Синтаксичні рівні, парадигми і моделі речень з погляду взаємовідношень. Вісник Київського університету. Сер. Філологія. №13. К., 1972. С. 78–90.
8. Кульбабська О. Сучасні інтерпретації категорії предикації в мовознавстві. Українська мова. 2009. №1. С. 61–73.
9. Кухар Н. І. Факультативні компоненти у системі компонентів формально-граматичної структури речення. Наукові записки. Серія: Філологія. Вінниця: Вид-во Вінницького державного педагогічного ун-ту ім. М. Коцюбинського, 2006. С. 80–84.
10. Христіанінова Р. О. Просте речення в шкільному курсі української мови. К., 1991.
11. Ярещенко А. П. Засоби вираження наказовості в українській мові. Українська мова і література в школі. 1971. №6. С. 32–36.

Заняття 4

Поняття про двоскладне речення. Головні члени речення

План:

1. Поняття про двоскладне речення, вираження предикативності в ньому.
2. Характер синтаксичного зв'язку між підметом і присудком у двоскладному реченні.
3. Підмет, засоби його вираження.
4. Присудок. Структурно-семантичні характеристики присудка, засоби його вираження.
5. Характер зв'язку між підметом і присудком у реченні.
6. Вивчення головних членів речення у школі.

Практичні завдання:

1. Виконайте впр. 7, ст. 34, впр. 5, ст. 41 (Українська мова, 8 кл., Авраменко О.).
2. Складіть 20 речень з різними типами підметів і присудків.

Опрацюйте літературу:

1. Авраменко О. Українська мова: підручник для 8 класу закл. заг. сер. осв. К., 2021.
2. Вихованець І. Р. Навколо проблем предикативності, предикації і предикатності. Українська мова. 2002. №1. С. 25–31.
3. Дудик П. С. Із синтаксису простого речення. Вінниця, 1999.

4. Загнітко А. П. Кваліфікаційні і класифікаційні ознаки підмета. Функціонально-когнітивні вияви граматичних структур: Зб. наук. праць. К.: ІЗМН, 1998. С. 17–20.
5. Іваницька Н. Л. Взаємна зумовленість форм головних членів двоскладного речення. Українська мова і література в школі. 1979. № 10. С. 28–34.
6. Іваницька Н. Л. Зумовленість синтаксичної структури двоскладного речення валентністю дієслова-присудка. Мовознавство. 1985. №1. С. 39–43.
7. Іваницька Н. Л. Непоширене речення в українській мові. Українська мова і література в школі. 1984. №2. С. 31–35.
8. Іваницька Н. Л. Повнозначні слова української мови і прогнозування формально-граматичної і семантичної структури простого речення. Теоретичні проблеми граматики: Тематичний зб. наук. праць. Донецьк: Дон ДУ, 1995. С.71-81.
9. Іваницька Н. Л. Складений присудок як синтаксична структура. Синтаксис словосполучення і простого речення. К., 1975. С. 59–85.
10. Іваницька Н. Л. Трьохелементний присудок в українській мові. Українська мова і література в школі. 1973. № 1. С. 16–24.
11. Кадомцева Л. О. Компоненти семантико-граматичної структури речення і поняття членів речення. Українська мова. Синтаксис простого речення. К., 1985. С. 29–62.
12. Козачук Г. О. Підмети, виражені словосполученнями. Українська мова і література в школі. 1982. №1. С. 36–39.
13. Мановицька А. Я. Стилiстично зумовлене узгодження присудка з підметом. Українська мова і література в школі. 1976. № 11. С. 73–76.

14. Москаленко Н. А. Підмети, виражені словосполученням. Українська мова і література в школі. 1970. № 9. С. 23–33.
15. Недбайло Л. І. Структура підмета. Синтаксис словосполучення і простого речення. К., 1975. С. 46–59.

Заняття 5

Другорядні члени речення

План:

1. Група підмета. Група присудка.
2. Сучасні підходи до класифікації другорядних членів.
3. Додаток прямий і непрямий, засоби вираження.
4. Означення узгоджене та неузгоджене.
5. Прикладка як різновид означення.
6. Обставини. Семантико-синтаксичні різновиди обставин та їх роль в організації двоскладного речення.
7. Другорядні члени речення та зв'язок слів у реченні як об'єкт вивчення у школі.

Практичні завдання:

1. Виконайте впр. 2, ст. 44, впр. 2, ст. 50, впр. 2, ст. 54, впр. 2, ст. 59 (Українська мова, 8 кл., Авраменко О.)

Опрацюйте літературу:

1. Авраменко О. Українська мова: підручник для 8 класу закл. заг. сер. осв. К., 2021.
2. Бевзенко С. П. , Литвин Л. П., Семеренко Г. В. Сучасна українська мова. Синтаксис. К., 2005.
3. Загнітко А. П. Основи українського теоретичного синтаксису. Ч. 1. Горлівка, 2004.
4. Потеха Л.І. Складані випадки розмежування додатка і обставини. УМЛШ. 1983. № 8. С. 29-33.
5. Сич В. Ф. Синтаксичні функції інфінітива. Українська мова і література в школі. 1972. №3. С. 24–30.
6. Швець І. Р. Синтаксичні функції інфінітива в сучасній українській літературній мові. Одеса, 1972.

Заняття 6

Односкладні речення та їх різновиди

План:

1. Проблема односкладного речення у сучасному мовознавстві.
2. Особливості семантичної структури односкладних речень.
3. Особливості означено-особових, неозначено-особових і узагальнено-особових односкладних речень, їх кваліфікація в сучасній граматиці.

4. Безособові односкладні речення, способи вираження головного члена в них.
5. Проблеми визначення інфінітивних односкладних речень, принципи їх класифікації у різних граматичних працях.
6. Номінативні односкладні речення, їх класифікації.
7. Модель вивчення односкладних речень у школі.

Практичні завдання:

1. Виконайте впр. 2, ст. 68, впр. 2, ст. 73, впр. 2, ст. 80, впр. 7, ст. 86 (Українська мова, 8 кл., Авраменко О.)

Опрацюйте літературу:

1. Авраменко О. Українська мова: підручник для 8 класу закл. заг. сер. осв. К., 2021.
2. Бережан Л. До питання про інфінітивні спонукальні речення. Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету ім. М. Коцюбинського. Зб. наук. праць. Серія: Філологія. 2001. Вип. 3. С. 185-188.
3. Борщ Е. Г. Безособовість як особлива властивість граматичної особи. Українська мова і література в школі. 1973. № 11. С. 34–38.
4. Борщ Е. Г. Односкладні речення. Українська мова і література в школі. 2000. Ч. 18. С. 8–11.

5. Брицин В. М. Односкладні речення в українській мові: до питання їхнього дослідження. Мовознавство. 2001. № 3. С. 81–87.
6. Горяний В. Д. Односкладні речення в українській мові. К., 1983.
7. Горпинич В. О. Генітивні речення в українській мові. Українська мова. 2009. №3. С. 3–9.
8. Дуденко О. Узагальнено-особові речення чи речення з узагальненим значенням? Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету ім. М. Коцюбинського. Зб. наук. праць. Серія: Філологія. 2001. Вип. 3. С. 182–185.
9. Рабанюк Л. Поширюючі члени у структурі генітивних заперечних речень. Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету ім. М. Коцюбинського. Зб. наук. праць. Серія: Філологія. 2001. Вип. 3. С. 199–202.
10. Слинько І. І. Чи є односкладні речення? Мовознавство. 1985. № 4. С. 48–53.
11. Снісаренко І. Інтерпретація природи інфінітивних речень у сучасних мовознавчих студіях. Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету. Серія: філологічні науки. Вип. 89 (4). С. 167–170.

Заняття 7

Просте ускладнене речення. Речення з однорідними членами

План:

1. Прості ускладнені речення, їх особливості.

2. Речення з однорідними членами.
3. Речення із сурядними рядами. Засоби вираження однорідності.
4. Речення з однорідними другорядними членами (додатки, обставини).
5. Речення з однорідними і неоднорідними означеннями та прикладками.
6. Проблемні питання про однорідні присудки.
7. Вивчення однорідних членів речення у школі.

Практичні завдання:

Виконайте вправи 2-6, ст. 115 (Українська мова, 11 кл., Авраменко О.)

Опрацюйте літературу:

1. Авраменко О. Українська мова: підручник для 11 класу закл. заг. сер. осв. К., 2019.
2. Дудик П.С. Просте ускладнене речення: навч. посібник. Вінниця, 2022. 335 с.
3. Дудик П.С. Однорідність як семантико-синтаксичне явище. Наукові записки Вінницького держ. пед. ун-ту ім. М.Коцюбинського. Зб.наук. праць. Серія: Філологія. Вінниця, 2002. Вип. 4. С.3-8.
4. Кадомцева Л.О. Функціональні різновиди речень з однорідними присудками. Мовознавство. 1987. №3. С.17- 23.
5. Кучеренко І.К. Логіко-синтаксична природа речень з однорідними членами. Мовознавство. 1975. №5. С. 56-66.
6. Слинко І.І. Речення з однорідними членами. Українська мова і література в школі. 1976. №12. С.58-66.

7. Солдато́ва О. Однорі́дні члени рече́ння. Урок украї́нської. 2003. №10. С. 42-45.

Заняття 8

Речення з відокремленими членами

План:

1. Умови відокремлення другорядних членів речення.
2. Відокремлений додаток.
3. Відокремлена обставина.
4. Відокремлене означення.
5. Відокремлена прикладка.
6. Методика вивчення відокремлених членів речення у школі.

Практичні завдання:

Виконайте впр. 7, ст. 124, впр. 2-5, ст. 126 (Українська мова, 11 кл., Авраменко О.)

Опрацюйте літературу:

1. Авраменко О. Українська мова: підручник для 11 класу закл. заг. сер. осв. К., 2019.
2. Дудик . Просте ускладнене речення: навч. посібник. Вінця, 2022. 335 с.
3. Кульбабська О. Напівпредикативні конструкції як засіб компресії («згущення думки»).

<https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/16030/Kul%CA%B9babs%CA%B9ka.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

4. Межов О. Умови відокремлення синтаксем у структурі простого ускладненого речення.
<https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/18031/1/%D0%92%D1%96%D0%B4%D0%BE%D0%BA%D1%80%D0%B5%D0%BC%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F.pdf>
5. Новікова О. Статус відокремлення в системі синтаксичних зв'язків.
<https://seanewdim.com/wp-content/uploads/2021/04/Status-of-isolation-in-the-system-of-syntactic-connections-O.-Novikova.pdf>
6. Кухарчук І. Відокремлення у структурі простого речення: теоретико-методичний аспект.
http://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2019/16/part_2/16.pdf
7. Плющ М. Я. Прикладковий компонент у структурі простого ускладненого речення. Науковий часопис Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова : зб. наук. Праць. К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2005. Вип. 1. С. 4–11.
8. Плющ М. Я. Проблема відокремлення і відокремлених компонентів речення (семантико-синтаксичний і комунікативний аспекти) : навч. Посібник. К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2010. 92 с.

Заняття 9

Речення з вставними і вставленими конструкціями. Звертання.

План:

1. Звертання.
2. Вставні і вставлені слова (словосполучення, речення).

3. Речення зі вставними і вставленими компонентами.
4. Речення зі звертаннями.
5. Методи і прийоми вивчення вставних і вставлених конструкцій у школі.

Практичні завдання:

Виконайте впр. 2-5, ст. 119 (Українська мова, 8 кл., Авраменко О.)

Опрацюйте літературу:

1. Авраменко О. Українська мова: підручник для 8 класу закл. заг. сер. осв. К., 2021.
2. Андрухова Т.А. Вставні і вставлені конструкції в художньому мовленні Уласа Самчука. Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Філологічні науки. 2015. Вип. 38. С. 55–59.
3. Жайворонок В.В. Вставлені речення та розділові знаки при них. Українська мова та література в школі. 1980. № 6. С. 16–17.
4. Житар І.В. Особливості функціонування вставлених конструкцій у публіцистичному стилі української мови. Гуманітарна освіта в технічних вищих навчальних закладах: збірник наукових праць. Київ, 2010. Вип. 21. С. 120–131.
5. Жученко Д.І. Інтонаційні особливості вставлених конструкцій в залежності від їх синтаксичної структури. Мовознавчі студії. Київ, 1976. С. 85–90.

6. Новікова О. Вставні та вставлені конструкції у сучасній українській мові: статус, функції. Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Сер. : Філологічні науки. 2019. Вип. 18. С. 162-176.
7. Новікова О. Основні принципи розмежування вставних і вставлених конструкцій. http://philologyjournal.lviv.ua/archives/8_2020/22.pdf
8. Турчак О.М. З історії вивчення вставлених конструкцій як синтаксичної категорії структурно-комунікативного рівня. Вісник Дніпропетровського університету. Серія: Мовознавство. 2011. Т. 19. Вип. 17 (3). С. 160–165.

Речення для аналізу

1. Макар Хомич покиваючи мов качка-пірникоза старечою головою почовгав до столу й сівши на лаві проти вікна наче вставив свою щуплу постать у раму картини (Гуцало Є.).
2. Але тепер усе і луг і дерева і виступи стін занесене несподіваним квітневим снігом (І. Кочерга).
3. Росяні перли розсіпані за ніч по травах і вітах ялин займалися феєричними вогнями горіли барвами веселки вабили дівчину до пісні (Ю. Бедзик).
4. Полилися веселі хоріві народні пісні (І. Нечуй-Левицький).

5. Саме їй дівчині з народу народна традиція приписує авторство пісень «Віють вітри» «Чого ж вода каламутна» «Ой не ходи, Грицю» й козацький марш «Засвіт встали козаченьки».
6. Червоним великим колом заходило сонце (С. Васильченко).
7. Поздрастувалась дорідна як пшеничний книш тітка Федоська балакуча мов радіо на стовпі біля колгоспної контори (Є. Гуцало).
8. Син подавав йому руку, допомагаючи встати, але й сам, посковзнувшись, також тонує по шию в заметі (Є. Гуцало).
9. Спершу думав підвестись, але, знесилений, сів у сніг і, відчувши затишок, так і сидів (Є. Гуцало).
10. Спершу вони світяться поміж листям молодесеньким жовтим полум'ям, потім починають потроху падати на землю... (Є. Гуцало)
11. Солодкий еліксир вивчали Аристотель, Піфагор, оспівували в поезії Гомер, Вергілій, про бджільництво писав давній історик Геродот. (Є. Колодійчук)
12. Хай віщі тривожні дзвони веселі троїсті музики бандури і горді сурми у кожному серці живуть! (Л. Костенко).
13. В небі жайворонки в'ються заливаються сміються а згори сипле та й сипле витрушує душу з дзвіночків струже срібні дошки і свердлить крицю плаче голосить і сіє регіт на дрібне сито (М. Коцюбинський).
14. На синіх долонях вечора темним смутком горбатився старий вітряк і в благанні простягав змерзлі руки чи до неба чи до людей (М. Стельмах).
15. І тепер усе в саду заспівало до ладу і ожина і шипшина і водиця (Т. Коломієць)
16. На річці у лісі на полі всюди німо тихо (І. Нечуй Левицький)

17. У очі полізло різне зілля копитник і ракова шийка материнка і чорнобиль горицвіт і звіробій деревій і ромен медунка і чемериця буркун і подорожник кульбаба і молочай усе це росло на землі по болотах і на воді (М. Стельмах).
18. Світає... Все спить ще і небо і зорі безсилі... (П. Тичина).
19. Усе і небо і перемелене на труху в глибоких коліях дороги сіно і вогкий гнилуватий повів ріки і тривожний крик птиці і невисока росиста отава – сповіщало про прихід сумовитої осені (М. Стельмах).
20. І цвіт і грім і дощ і град я серцем спраглим все приємлю та збережу від граду сад і захищу від грому землю (Л. Дмитерко).
21. Шаблі й набої кайдани й пістолі хай гинуть у морі (С. Фоменко).
22. А літа пливають за ними пливають собі стиха забирають за собою і добро і лихо (Т. Шевченко).
23. Чорнобиль та м'ята барвінок та рута калина верба над водою вишневий садок над ставочком солом'яні стріхи та чорна пухкая рілля все сниться щоночі шпакові (Дніпрова Чайка).
24. Ті пісні мене найперше вчили поважати труд людський і піт шанувать Вітчизну мою милу (В. Симоненко).
25. Люблю я осінні квіти прощальну красу вечорів і сині оголені віти і вітру холодного спів (В. Сосюра).
26. Шумить і хвилюється Київ і сонце сміється з висот (В. Сосюра).
27. На синіх долонях вечора темним смутком горбатився старий вітряк і в благанні простягав змерзлі руки чи до неба чи до людей (М. Стельмах).
28. З півночі раптом налетів вітер наробив лиха в господах (Д. Ковальський).
29. На товстих куцях пальцях блищали важкі золоті персні з дорогими блискучими камінцями (І. Нечуй-Левицький).

30. В густім зеленім березовім гаю над Дністром весело щебетали пташки (І. Франко).
31. Промерзлі до темного дрожу блакитні каштани в руках задубілих тримають погаслі свічки (Л. Первомайський).
32. Хто хоч раз на віку бачив такі болючі смертельною вогкістю обведені пташині очі, той ще більше має шанувати усе живе (М. Стельмах).
33. Сірі ледве помітні в тумані плавні непривітно шуміли (М. Коцюбинський).
34. Чумаки їдуть з Криму в темних просмолених сорочках (О. Довженко).
35. З природи мовчазна, вона залюбки слухала веселу та гарну бесіду (М. Коцюбинський).
36. Вогка земля мліла в гарячому золоті сонячного проміння, вільна від тіней і холодків (М. Коцюбинський).
37. Заглиблена в спогади, Ніна не почула, як розчинилися двері і мати переступила через хатній поріг (А. Шиян).
38. Загримів дрібний грім веселий сріблистий неначе регіт молодого хлопця (І. Нечуй-Левицький).
39. Линув дощ рясний веселий благодатний покотився туманом по степу (Г. Тютюнник).
40. І лиш могили древні дідугани нагадують колишні буйні дні (М. Драй-Хмара).
41. Він був родом з Черкащини давньої козацької сторони (І. Нечуй-Левицький).
42. «Кобзар» ця заповітна книга нашого народу живе і понині, пульсує кожним своїм рядком (О. Гончар).
43. Десь під самими хмарами струнким суворим строем летіли ледь чуто курликаючи журавлі (О. Гончар).

44. Син бідного сільського титаря Павло Грабовський в дитинстві пізнав не тільки злидні щоденні важкі турботи про хліб насущний а й поетичні образи сумовиту красу української пісні (О. Дей).
45. Щасливий і веселий він глянув на високе небо (О. Гончар).
46. За лісом починалося село розкидане на горах та в глибоких ярах.
47. Ставок блищить на сонці неначе дзеркало вправлене в срібні рами закутані дорогою білою прозорою тканиною (І. Нечуй-Левицький).
48. Налита сонцем і вітрами хлюпоче веслами весна.
49. Обтяжений думками охоплений надіями Горицвіт поволі ходив полем.
50. Сизуватий колос затиснутий з двох боків списами остюків перегойдує на тонких білих ниточках жовто-зеленів палички квіту (з тв. М. Стельмаха).
51. Манить далеч мерехтлива закосичена сонцем.
52. Тоді весна ще тільки натякала про себе висилаючи вперед своїх зухвалих розвідників гомінливі буйні ручаї по південних схилах гір.
53. Високі ідеали людини Шевченкових поезій близькі нам людям двадцятого віку.
54. Піднявшись із найглибших надр кріпацького розпашілого пекла він великий Тарас з прометеївською силою викриття жбурне в очі царям, панству слово гніву, слово прокляття й презирства.
55. Як справжній митець він незважаючи на позірну відчуженість од світу був чутливий до всього довкола.
56. «Кобзар» ця заповітна книга нашого народу живе і понині пульсує кожним своїм рядком.
57. Патріот людина високої вірності обов'язкові Котляревський не раз опинявся у вирі пристрастей своєї доби.

58. Полтавець родом Симоненко закінчив свій короткий життєвий шлях у Черкасах у Шевченковім краю.
59. Глиняна напівзанесена пісками Каховка нічим не примітне позаштатне містечко Таврійської губернії перетворювалась на час ярмарку в місто із сотисячним населенням ставала серцевиною всього Півдня (О. Гончар).
60. І як письменник-драматург і як артист Тобілевич коштовний самородок у своїй натуральній формі (С. Єфремов).
61. Як відомо грамоти написані на бересті або так звані берестяні грамоти це різновид пам'яток давньої писемності (В. Німчук).
62. Життя, молоде і зелене, шумить і бушує кругом.
63. Я поглядом, повним любові й тепла, на крихітку рідну дивився (В. Сосюра).
64. Життям і канчуками вчений, він загнаний на самий низ, останній гривеник Шевченку на перший пам'ятник приніс (Б. Олійник).
65. Дмитрик восьмилітній хлопчик вискочив з буйної низенької хати (М. Коцюбинський).
66. Зять Віктор працює товарознавцем на складі госптоварів (Ю. Мушкетик).
67. Ніхто про це не знав окрім купки вірних козаків (Марко Вовчок).
68. Він захитався і нічого перед собою не бачачи кинувся товаришеві на допомогу.
69. Над комишами ще нижче ніж учора спускалось олив'яне небо (М. Коцюбинський).
70. Уже й вечір тихий та гожий спадав на землю (О. Ільченко).
71. Над головами простиралося небо повне загадкових світлів (П. Панч).
72. Стомлений я заснув але швидко прокинувся від холоду (І. Багмут).

73. Зовні спокійний Петро жив усі ці місяці якоюсь внутрішньою тривогою (Н. Рибак).
74. Село зачароване зоряним небом синіє розкиданими хатками (М. Стельмах).
75. Невгамовна з широко відкритими на світ очима Олеся ще з п'ятого класу захоплювалась дослідями над рослинами (О. Донченко).
76. Марко юнга з шхуни «Колумб» ходив сьогодні додому на маяк (М. Трублаїні).
77. Дочки Ольга і Олена визбирували на городі картоплю (В. Козаченко).
78. Вальдшнеп або лісовий кулик благородна птиця темно-рудуватого кольору з довгим дзьобом і довгими ногами (Остап Вишня).
79. Деякі риби як наприклад корюшка в'ють під водою гнізда і відкладають туди ікру.
80. А пісня наростаючи пливла над берегом.
81. Раділи люди встаючи.
82. Посланця сталюого ми до зір послали першими почавши в безкінечність шлях (В. Сосюра).
83. Поважно з острахом наче до першої сповіді приступив Семен до граматики (М. Коцюбинський).
84. Сюди на берег Дніпра і прийшла гуляти молодь (О. Копиленко).
85. Ягід навколо особливо дикої малини була сила-силенна (О. Донченко).
86. А я не знаю нічого ніжнішого окрім берези (Леся Українка).
87. На його дворі замість похилої хатини стояв веселий будинок (Панас Мирний).
88. В історії кожного народу є пам'ятні події прив'язані до певних географічних місць.

89. Через них ті місця події дати висвічуються нащадкам сива давнина пізнається ними власна далека й близька історія.
90. Звідти з правічних часів і з недавніх століть долинає відгомін життя й боротьби наших предків.
91. Знані й невідомі давні події Київської Русі немов глибинні живлющі джерела напоїли наснажили героїчним духом легенди й богатирські поеми-билини.
92. Від них і нині свідомість сповнюється почуттям захоплення від донесених із давніх віків реальних картин буйної природи краси рідної землі.
93. Ніхто, крім тебе самого цього не зробить.
94. У кімнату ллється повітря напоєне пахощами літнього саду.
95. І ми поети атомного віку останні трубадури на землі.
96. Заночував туман у полі уранці плакав над рікою.
97. Усю зиму піднімалися води Дніпра заливаючи плавні озера.
98. Стрепенулися темні ліси і розправляючись підставили своє загоріле листя під дрібні дощові краплі (Панас Мирний).
99. Вітер скотившись з гір у долину ховався по темних ярах і щось глухо бубонів високим скелям та глибоким ярам (Панас Мирний).
100. Ні птиць ані людей окрім ясної зірки в високості. (А. Малишко).

ПИТАННЯ ДО ІСПИТУ

1. Предмет синтаксису.
2. Типи синтаксичних одиниць, елементарні і неелементарні синтаксичні одиниці-конструкції.

3. Синтаксичні зв'язки у словосполученні і реченні.
4. Типи і форми синтаксичних зв'язків.
5. Семантико-синтаксичні відношення.
6. Зв'язок синтаксису з лексикою і морфологією.
7. Ознайомлення з синтаксичними поняттями в початковій школі.
8. Словосполучення як некоммуникативна синтаксична одиниця.
9. Особливості структури словосполучень.
10. Типи словосполучень.
11. Способи підрядного зв'язку.
12. Синтаксичні відношення у словосполученнях.
13. Поняття про речення.
14. Речення та судження.
15. Аспекти вивчення речення.
16. Парадигма речення.
17. Формально-синтаксична типологія простого речення.
18. Поняття про речення.
19. Речення та судження.
20. Аспекти вивчення речення.
21. Парадигма речення.
22. Формально-синтаксична типологія простого речення.
23. Поняття про двоскладне речення, вираження предикативності в ньому.
24. Характер синтаксичного зв'язку між підметом і присудком у двоскладному реченні.
25. Підмет, засоби його вираження.
26. Присудок. Структурно-семантичні характеристики присудка, засоби його вираження.
27. Характер зв'язку між підметом і присудком у реченні.

28. Вивчення головних членів речення у школі.
29. Проблема односкладного речення у сучасному мовознавстві.
30. Особливості семантичної структури односкладних речень.
31. Особливості означено-особових, неозначено-особових і узагальнено-особових односкладних речень, їх кваліфікація в сучасній граматиці.
32. Безособові односкладні речення, способи вираження головного члена в них.
33. Проблеми визначення інфінітивних односкладних речень, принципи їх класифікації у різних граматичних працях.
34. Номінативні односкладні речення, їх класифікації.
35. Модель вивчення односкладних речень у школі.
36. Прості ускладнені речення, їх особливості.
37. Речення з однорідними членами.
38. Речення із сурядними рядами. Засоби вираження однорідності.
39. Речення з однорідними другорядними членами (додатки, обставини).
40. Речення з однорідними і неоднорідними означеннями та прикладками.
41. Проблемні питання про однорідні присудки.
42. Вивчення однорідних членів речення у школі.
43. Умови відокремлення другорядних членів речення.
44. Відокремлений додаток.
45. Відокремлена обставина.
46. Відокремлене означення.
47. Відокремлена прикладка.
48. Методика вивчення відокремлених членів речення у школі.
49. Звертання.
50. Вставні і вставлені слова (словосполучення, речення).
51. Речення зі вставними і вставленими компонентами.

- 52.Речення зі звертаннями.
- 53.Методи і прийоми вивчення вставних і вставлених конструкцій у школі.
- 54.Поняття про неповні речення.
- 55.Типи неповних речень.
56. Методика вивчення неповних речень на уроках української мови.

Список рекомендованої літератури:

Базова література

1. Авраменко О. Українська мова: підручник для 8 класу закл. заг. сер. осв. К., 2021.
2. Авраменко О. Українська мова: підручник для 11 класу закл. заг. сер. осв. К., 2019.
3. Балко М. В. Актуальні проблеми теорії словосполучення сучасної української мови : [монографія]. Дніпропетровськ : Вид-во «Свідлер А. П.», 2014. 349 с.
4. Баранник Д. Х. Словосполучення : [навч. посібн.]. Дніпропетровськ : РВВ ДНУ, 2007. 45 с.
5. Вінтонів М. О. Актуальне членування речення і тексту: формальні та функційні вияви : [монографія]. Донецьк : Донецький нац. ун-т, 2013. 327 с.
6. Загнітко А. Український синтаксис (науково-теоретичний і навчально-практичний комплекс): навч. посіб. Ч. 2. Київ: ІЗМН, 1996.

7. Кучерява О.А. Сучасна українська мова (синтаксис складного речення): навч.-мет. посіб. [для студентів денної і заочної форми навчання спеціальності 014 Середня освіта (Українська мова і література)]; ПНПУ імені К.Д. Ушинського. Одеса, 2022. 104 с.
8. Межов О. Г. Типологія мінімальних семантико-синтаксичних одиниць : [монографія]. Луцьк : Волинський нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2012. 464 с.
9. Степаненко М. Синтаксис складного речення: конспект лекцій: навчально-методичний посібник. Полтава: ПНПУ, 2021. 132 с.
10. Шульжук К.Ф. Синтаксис української мови: підручник. Київ: Видавничий центр «Академія», 2004.

Допоміжна література

1. Будько М. В. Проблема простого ускладненого речення в українському мовознавстві. Мовознавство. 1991. № 3. С. 63–67
2. Вихованець І. Р. Категорія напівпредикативності. Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка / [наук. ред. В. М. Ожоган]. Кіровоград : РВЦКДПУ ім. Володимира Винниченка, 2000. Вип. 23. С. 126–130.
3. Вихованець І. Р. Нариси з функціонального синтаксису української мови. Київ : Наукова думка, 1992. 224 с.
4. Городенська К. Граматичні норми української літературної мови і сучасна практика професійної спільноти. Дивослово. 2017. № 04 (721). С. 40–45.

5. Горпинич В. Генітивні речення в українській мові. Українська мова. – 2009. № 3. С. 3–9.
6. Гуйванюк Н. В. Співвідношення об'єктивної та суб'єктивної модальності в реченні [навч. посіб.]. Чернівці : Рута, 1997. 63 с.
7. Гуйванюк Н. В. Формально-семантичні співвідношення в системі синтаксичних одиниць : [монографія]. Чернівці : Рута, 1999. 336 с.
8. Гуйванюк Н. До питання комунікативної парадигми речення. Мовознавство. 2005. №2–3. С.148–154.
9. Дубова О. А. Другорядні члени речення з синкретичними означально-обставинними ознаками. Мовознавство. 1989. № 6. С. 64–69.
10. Дуброва О. М. Типологія ускладнення простого речення : синтаксичний і семантичний аспекти. Держава і регіони. Серія : Гуманітарні науки. 2018. № 1(52). С. 69–74.
11. Дуброва О. Просте ускладнене речення як монопредикативна структура. Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Філологія». 2018. Вип. 79. С. 194–200.
12. Єрмоленко С. Нові підходи у вивченні простого речення. Українська мова і література в школі. 2005. №2. С.54–59.
13. Єрмоленко С.Я. Синтаксис і стилістична семантика : [монографія]. Київ : Наукова думка, 1982. 210 с.
14. Загнітко А. П. Типологія синтаксичних зв'язків у внутрішній структурі українського простого речення. Українське мовознавство. 2004. Вип. 31. С. 48–55.

15. Загнітко А.П. Український практичний синтаксис : [навч. посіб. для самост. Роб.]. Донецьк : ТОВ ВКФ «БАО», 2004. 144 с.
16. Зайко Л. Безособові речення в контексті мовного розвитку. Мовознавство. 2004. №4. С.81–88.
17. Заборна М. С. Просте речення. Складні випадки аналізу : [навч. пос. для студентів вищих пед. навч. закладів]. Тернопіль, 2002. 126 с.
18. Іваницька Н. Вплив сполучуваності повнозначних слів на утворення компонентів синтаксичної структури речення. Мовознавство. 2001. №3. С.97–103.
19. Іваницька Н. Л. Член речення як синтаксична категорія речення. Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського : зб. наук. праць. Вінниця : ВДПУ, 2000. Вип. 2. С. 70–73.
20. Іваницька Н.Л. Синтаксис простого речення. Складні випадки аналізу. Київ : Вища школа, 1989. 63 с.
21. Історія української мови : Синтаксис : [монографія] : / Г.П. Арполенко [та ін.]; відп. ред. А.П. Грищенко. Київ : Наук. думка, 1983. 504 с.
22. Каленич В. Одновалентні дієслівні предикати у двоскладних реченнях української мови. Українська мова. 2005. №3. С.46–53.
23. Кульбабська О. В. Граматичний обсяг терміна «просте ускладнене речення». Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. 2014. Випуск IV. С.156–163
24. Кульбабська, О. В. Вторинна предикація у простому реченні : [монографія]. Чернівці : Чернів. нац. ун-т, 2011. 672 с.

25. Межов, О. Г. Типологія мінімальних семантико-синтаксичних одиниць : [монографія]. Луцьк : Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2012. 464 с.
26. Мельничук О.С. Розвиток структури слов'янського речення. Київ : Наукова думка, 1966. 324 с.
27. Меншиков І. І. Структура словосполучення в сучасній українській літературній мові : [навч. посіб.]. Дніпропетровськ : РВВ ДНУ, 2000. 35 с.
28. Мойсієнко А. Структурно-семантична організація простого ускладненого речення. Вісник КНУ ім. Т. Шевченка : Літературознавство. Мовознавство. Фольклористика. 2006. Вип. 17. С. 44–47
29. Плющ М. Я. Категорія суб'єкта і об'єкта в структурі простого речення. Київ : Вища школа, 1986. 175 с.
30. Плющ М. Я. Словоформа у семантично елементарному та ускладненому реченні. Київ : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2013. 362 с.
31. Плющ М. Я., Грипас О. Ю. Системна організація граматичної будови української мови. Таблиці. Схеми : [навч. посіб.]. Київ: Видавничий Дім «Слово», 2015. 264 с.
32. Попова І. С. Фундаментальні категорії метамови українського синтаксису (одиниця, зв'язок, модель) : [монографія]. Дніпропетровськ : ДНУ, 2009. 432 с.
33. Романюк Т. Система парадигматичних видозмін простого речення. Мовознавство. 1999. №1. С.26–30.
34. Савицький М. Український синтаксис з погляду діахронічної типології. Мовознавство. 2006. № 2–3. С.45–50.

35. Савченко І. С. Способи реалізації функціонально-стилістичного принципу української пунктуації. Українська мова і література в школі. 2013. №6. С. 30–32.
36. Степаненко М. І. Взаємодія формально-граматичної і семантичної валентності в структурі словосполучення та речення. Київ : Український мовно-інформаційний фонд, 1997. 216 с.
37. Тоцька Н. І. Українська пунктуація. Практикум : [навч. посіб.]. Київ : Вища школа, 1990. 157 с.
38. Українська пунктуація : [метод. пос.] / за ред. С. В. Шевчук. Київ : УДПУ, 1994. 112с.
39. Шипнівська О. Визначення синтаксично неоднозначних конструкцій в україномовному тексті. Мовознавство. 2013. № 4. С. 67–76.
40. Масицька Т. Є. Речення як багатоаспектна синтаксична одиниця. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 10. Проблеми граматики і лексикології української мови. Київ : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2013. Вип. 10. С.169–174.
41. Масицька Т. Є. Особливості синтаксичної залежності в структурі простого речення. Тенденції розвитку української лексики та граматики. Ч.1. Варшава–Івано-Франківськ : Sowa Sp. z.o.o., 2014. С. 236–248.
42. Хомич В.І., Кайдаш А.М. Учення А.П. Грищенка про другорядні члени речення. Наукові записки НДУ ім.. М. Гоголя. Філологічні науки. 2011. С. 34–36.

Інтернет-ресурси

1. Арешенков Ю.О. Синтаксис сучасної української мови. Кривий Ріг: КрДПУ, 2005.

– URL : <http://elibrary.kdpu.edu.ua/jspui/bitstream/0564/2178/1/syntaxa.pdf>

2. Вінтонів М. О. Синтаксис української мови: навчальний посібник. Вінниця :

ДонНУ, 2016. 151 с. – URL : <https://core.ac.uk/download/pdf/78041030.pdf>

3. Загнітко А. Український синтаксис: теоретико-прикладний аспект. Донецьк, 2009.

137 с. – URL : http://www.ukrajnistika.edu.rs/preuzimanje/UKR_sintaksis.pdf

4. Загнітко А., Миронова Г. Синтаксис української мови. Теоретико-прикладний аспект.

Masarykova univerzita. Brno, 2013. – URL <https://digilib.phil.muni.cz/data/handle/11222.digilib/128790/monography.pdf5>.

5. Іваницька Н. Л., Іваницька Н. Б. Формально-граматична і семантико-синтаксична структура простого речення в українській та англійській мовах. Вінниця: Вид-во Вінницького держ. пед. ун-ту ім. М. Коцюбинського, 2004. 94 с. – URL :

<http://library.vspu.net/bitstream/handle/123456789/1088/001.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

6. Сучасна українська мова. Синтаксис. Харків : Вид-во НУА, 2015. 96 с. – URL :

http://www.nua.kharkov.ua/images/stories/Kafedri/Kaf_Ukrainovedenya/metod_o_bespec

[henie/kuprikova_navch_pos_sintacsis_um%20_rp_2.pdf](http://www.nua.kharkov.ua/images/stories/Kafedri/Kaf_Ukrainovedenya/metod_o_bespec_henie/kuprikova_navch_pos_sintacsis_um%20_rp_2.pdf)

7. Плющ М.Я. Граматика української мови. У 2-х частинах. К., 2005. 286 с.
www.ex.ua/14316707

8. Синтаксис. Словосполучення. Просте речення : конспект лекцій / укладач О. П. Садовнікова. Суми : Сумський державний університет, 2012. 80 с. – URL :

<http://polka-knig.com.ua/article.php?book=443&article=23054>

9. Словник.net <http://www.slovnyk.net>

10. Словники України <http://lcorp.ulif.org.ua/dictua>

11. Сучасна українська літературна мова. Синтаксис словосполучення і простого ускладненого речення. Одеса. 2019. 188 с. – URL :

[http://dspace.pdpu.edu.ua/bitstream/123456789/1857/3/Yevtushyna%20%D0%A2](http://dspace.pdpu.edu.ua/bitstream/123456789/1857/3/Yevtushyna%20%D0%A2etiana)

[etiana%20%D0%9Eleksandrivn%D0%B0.pdf](http://dspace.pdpu.edu.ua/bitstream/123456789/1857/3/Yevtushyna%20%D0%A2etiana%20%D0%9Eleksandrivn%D0%B0.pdf)

12. Сучасна українська мова. Синтаксис простого ускладненого речення. Київ : Персонал, 2009. 208 с. – URL : http://maup.com.ua/ua/navchannya-u-maup/library/pidruchniki/gumanitarni-prirodnichi-disciplinisuchasna_ukrainska_mova__sintaksis_prostogo_uskladnenogo_rechenny_a.html

13. Українська мова і література в школі: науково-методичний журнал

http://www.undip.org.ua/news/fahovi_detail.php?ID=372

14. Українська мова. Енциклопедія. К., 2000.
<http://izbornyk.org.ua/ukrmova/um.htm>

15. Шульжук К. Ф. Синтаксис української мови. Київ : ВЦ «Академія», 2010.
408 с. –

URL :
http://shron1.chtyvo.org.ua/Shulzhuk_Kalenyk/Syntaksys_ukrainskoi_movy.pdf